

לכבוד

ועדת החינוך של הכנסת
יו"ר הוועדה – חה"כ יוסף טייב

תפוצת המסמך :
כב' שר החינוך, מר יואב קיש
מנכ"ל משרד החינוך, מר אסף צלאל
חברינו מנהלות ומנהלי בתי הספר

שלום רב,

הרפורמה בחינוך המיוחד מנקודת מבטם של מנהיגי השטח, מנהלות/י בתי הספר

מסמך המוגש לדיון בוועדת החינוך בנושא: "סקירה על הרפורמה בחינוך המיוחד"

מערכת החינוך במדינת ישראל ממלאת תפקידים רבים, ובתוכם שילוב אוכלוסיות מיוחדות ומתן מענים מותאמים לכל ילד וילדה בהתאם לצרכיהם. משימת השילוב בחינוך הרגיל הינה שליחות חברתית חינוכית רבת חשיבות. יחד עם זאת תהא השליחות חשובה ככל שתהיה – היא פתח לכישלון עצום ולעוגמת נפש גדולה כאשר היא מיושמת ללא התנאים ההכרחיים. כמנהלי בתי ספר ומנהיגי קהילות העוסקים ביישום והטמעת הרפורמה בחינוך המיוחד הלכה למעשה- פנינו כבר ביום 29.6.2020 במכתבנו לכב' שר החינוך דאז, מר יואב גלנט. מצ"ב בזה. מאז, המשכנו לפעול במישורים רבים כדי לשתף בטעון תיקון, וככל שנוקף הזמן מתבררות הנקודות המרכזיות שיש לטפל בהן תחילה:

1. **גידול באוכלוסיית החינוך המיוחד טעונה הגדלת מספר בתי הספר הכוללניים** – אין עוררין על כך כי מספר התלמידים הזקוק למענה חינוך מיוחד הולך וגדל. מנגד, כמות בתי הספר המתמחים בלקות כזו או אחרת לא גדלה בהתאמה. מציאות זו גורמת למחסור חמור במסגרות, לנסיעות ארוכות מאוד של ילדים לבתי ספר כוללניים, או לשיבוץ לא מותאם בבתי ספר רגילים. תכופות קורה כי השנה נפתחת בכיתות עמוסות מעל התקן, וכשנוצר צורך במהלך השנה לקליטת תלמיד – אין אפשרות למצוא עבורו מענה. מובן, כי הגידול מחייב גם הגדלת מספר כיתות החינוך המיוחד בבתי הספר הרגילים לילדים המתאימים להשתלב בהן.
2. **נחוצה הכרה מקצועית בלקות התנהגותית** – משמע, הפסקת השימוש באפיון "התנהגותי רגשי" וקביעת הבחנה ברורה בין הפרעה רגשית לבין הפרעה התנהגותית מוחצנת. כיום לא קיימת הבחנה כזו ועל כן השיבוץ מייצר מענה משולב לתלמידים הזקוקים למענים שונים ושהחיבור ביניהם ממש בחזקת סכנה. גם בהפרעת ההתנהגות עצמה נכון לקבוע ספקטרום, כמו זה המוכר בתחום ASD.
3. **שיבוץ במסגרות החינוך המיוחד טעון שיתוף של מנהל בית הספר ודעתו צריכה להיות המשפיעה** **בוועדות זכאות ואפיון וכן ועדות השיבוץ** – כיום, החלטת הורים קובעת את המסגרת בה ישובץ התלמיד, לעיתים תוך שיקולים שאינם לטובת התלמיד. כמו כן, החלטות על שיבוץ מתקבלות ע"י

הפיקוח על החנ"מ מבלי להיוועץ כלל בדעתו של מנהל בית הספר הקולט ויש לשנות את המצב לאלתר. כך גם בוועדות זכאות ואפיון – מנהל ביה"ס וצוותו אינם חברים בוועדה, ואילו מקבלי ההחלטות הם אלה שאינם מכירים את התלמיד וסביבתו באופן אישי ומעמיק.

4. **בתי ספר רגילים המשלבים תלמידי חנ"מ צריכים להיות מתוקצבים על הניהול והריכוז של הטיפול בתלמידי החנ"מ, הוועדות השונות ותכלול כל הטיפול הרב למענם.** תלמידים המשולבים בבתי ספר רגילים מתוקצבים ב"סלים אישיים" או ב"תקציב תקן כיתה" אך אין תקצוב עבור שעות התפקיד הנדרשות למשימה כבדה וחשובה זו.

בנוסף, יש לאפשר לבעל התפקיד שייבחר ע"י המנהל להוביל את הוועדות הנדרשות, ולא לדרוש נוכחות מנהל בכל ועדה, דרישה הגורמת לאחוז בלתי סביר משעות הניהול להיות מוקצות לצורך זה.

5. **צמצום מספר התלמידים בכיתה** הכרחי כדי לאפשר ניהול כיתה מיטבי, כעת יותר מתמיד בהתחשב בשילוב תלמידים בעלי מוגבלויות.

מספר תלמידים רב בכיתה הוא אחד מגורמי השחיקה הגדולים ביותר בקרב מורים. כאשר משולבים בכיתה תלמידים בעלי מוגבלויות גדל הצורך בהוראה דיפרנציאלית שהיא כמעט בלתי אפשרית בכיתה גדולה.

6. **קיים מחסור גדול במטפלים לסוגיהם השונים ובייעוץ,** הן בגילאים הצעירים והן בחטיבות העליונות בהן מנהלי בתי הספר נדרשים לגייס בעצמם את המטפלים ללא ליווי המתי"א. השכר הגבוה של המטפלים בשוק הפרטי בהשוואה לשכר המוצע בבתי הספר, וכן שכר הנמוך של הסייעות – תורם לקושי הגדול במתן כל המענים הנדרשים. במקרים כאלה לעיתים מופנים המשאבים לסיוע לימודי בלבד, והתלמיד מפסיד את הטיפולים להם הוא זקוק.

7. **הכשרה לא מותאמת של מורות החינוך הרגיל** – חשוב לשלב בתכניות ההכשרה של פרחי ההוראה פרקים נדרשים בנושא החינוך המיוחד, על מנת להגביר את הידע הנדרש בקליטה ושילוב מיטביים. גם הדרכה מתאימה נדרשת בבתי הספר באופן שוטף.

אלה הם חלק מהתיקונים הנדרשים כדי להתאים את מערכת החינוך לתלמידינו הזכאים לכך, ותפקידה החינוכי והחברתי של מערכת החינוך לסייע בראש ובראשונה לאוכלוסיות הזקוקות להתאמה זו.

אנו, מנהיגות ומנהיגי השטח, מנהלות ומנהלי בתי הספר, מחוייבים למשימה זו ותפקידנו מחייב שיתופנו בהובלת המהלכים הנדרשים ובקבלת ההחלטות בעניין.

בברכה,

אורית גור כהן, אביגיל סאמין

יו"ר משותפות, "מנהיגים" – ארגון מנהלי בתי הספר

מצורף: מכתבנו לכב' שר החינוך מיום 29.6.2020